



Barne- og familiedepartementet

Postboks 8036 Dep, 0030 Oslo

«Wayback» Stiftelsen livet Ette Soning – Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften

Wayback består av 5 stiftelser i Bergen, Kristiansand, Trondheim og Tromsø. Vårt formål er å bistå straffedømte i overgangen fra soning fengsel til livet etter soning. Våre undersøkelser viser 80 % av våre medlemmer har så stor gjeld at det er til hinder for å starte et nytt liv uten rus og kriminalitet. Den psykiske belastningen ved å ha en uforutsigbar økonomi og inkassokrav som gjør at det er vanskelig med adekvat økonomistyring.

Vi legger spesielt merke til at den største kreditoren ide fleste tilfellene er Staten Dette gjelder barnebidrag, inndragning, erstatning og regresskrav spesielt. Disse kravene kreves inn gjennom Statens Innkrevingsentral. Statens Innkrevingsentral er en innkrever de færreste av våre medlemmer klarer å inngå en frivillig avtale med.

Vi reagerer spesielt på at erstatningskravene rente-belastes under soning. Dette er en periode hvor den innsatte ikke har mulighet til nedbetaling grunnet manglende tilgang på lønnet arbeid. Videre er mange etter innsettelse avskåret fra omgang med utenverdenen i den første delen av soningen spesielt. Manglende tilgang på digitale hjelpemidler under soning gjør dette mer utfordrende under soning enn befolkningen for øvrig.

Etter løslatelse opplever mange at de ikke makter å stoppe utleggstrekkene når de kommer i lønnet arbeid. Flere instanser har namsmannsmyndighet og vi etterlyser et samarbeid mellom disse for å unngå samtidige utleggstrekk. Wayback bistår mer enn 100 medlemmer årlig med økonomisk rådgivning og bistand med innhenting av gjeldsopplysninger. Enklere tilgang på økonomisk veiledning hos NAV vil bidra til å kunne avhjelpe denne gruppens utfordringer med oppnå en avtale med sine kreditorer. Videre ser vi at oppfølging av straffedømte etter at de har oppnådd en gjeldsordning er mangelfull. Det medfører mange endringer av gjeldsordningen og at enkelte ikke bryter gjeldsordningsloven premisser for gjennomføring av selve gjeldsordningen.

Vi ser også for oss at etter en individuell vurdering kan noen år av selve dommen inkluderes i gjeldsordningsperioden. Det betyr i praksis at man eksempelvis reduserer gjeldsordningsperioden til 3 år etter løslatelse.

Kapittel 4 – Vilkår for gjeldsordning

s. 28 - 4.1.3 Departementets vurderinger og forslag

Wayback støtter punkt 1. om at bestemmelsen om nylig stiftet gjeld oppheves.

Vi mener at man må ta større hensyn til den enkeltes situasjon og individuelle rehabiliterende behov. En gjeldsordning er en viktig del av rehabiliteringen og en vellykket tilbakeføring til samfunnet.

Kapittel 5 – Oppheve kravet om at NAV-kontor skal bistå ved egenforsøk

s. 36 – 5.6 Departementets forslag

De fleste straffedømte har så kompliserte gjeldsforhold med krav som er opp til 20 år gamle. Uten tilgang på god rådgivning er det mange som gir opp egenforsøket. NAV kontorene har ofte ikke kapasitet til å følge opp med økonomisk rådgivning og ventetiden er lang.

Undersøkelser viser at denne gruppen har sammensatte behov med behov for mange offentlige tjenester. Kompliserte gjeldsforhold gjør at økonomi og gjeld blir nedprioritert.

Wayback støtter forøvrig Samarbeidsforums forslag

«SF støtter at ordningen med egenforsøk oppheves fullstendig. Erfaringsmessig er det få som kommer noen vei med å prøve på egenhånd. Egenforsøk virker ofte demotiverende for mange som har havnet i en situasjon med gjeld. For mange fører det også ofte til en forverring i en allerede sårbar livssituasjon og bakenforliggende årsaker forsterkes. Noe som ofte slår uheldig ut er at mislykkede egenforsøk fører til strengere vilkår under gjeldsordningen. SIFOS undersøkelse fra 2019 tyder også på at det for lite kunnskap om egenforsøk i NAV-kontorene, noe som støtter opp om forslaget med å kutte egenforsøk.»

Kapittel 7 – Gjeldsordning mer enn en gang

s. 41 – 7.5 Departementets vurderinger og forslag

Wayback støtter at det skal være mulig å få en gjeldsordning flere ganger. Grunnet manglende og begrenset forståelse for selve gjeldsordningen medfører at mange pådrar seg nystiftet gjeld i gjeldsordningsperioden. Andre gjennomfører, men kommer opp i nye situasjoner som medfører at de nok en gang har behov for en gjeldsordning. Ofte er nystiftet gjeld erstatning som vedkommende allerede har sonet en fengselsstraff for. Gjeld som man ikke har mulighet for å gjøre opp virker demotiverende for tilbakeføringen og vedkommende mangler ofte motivasjon for å lykkes i arbeidslivet. Veien tilbake til samfunnet blir lang og utfordrende.

Vi vil også legge til at det er viktig at det gjøres en vurdering av hvilke momenter som skal ligge i buken av ordet «støtende» og hvordan det skal slå ut i praksis. Støtende prinsippet bør få mer konkrete retningslinjer for å sikre likebehandling i hele landet.

Kapittel 9 – Styrket veiledning og oppfølging av gjeldsordningsskyldnere

s. 65

Wayback støtter Samarbeidsforum sitt forslag i sin helhet:

«Samarbeidsforum støtter forslag til tiltak som gir tettere oppfølging før, under og etter gjeldsordning. Dette ligger også i Kommunens plikt gjennom sosialtjenesteloven § 17. Vårt syn er at oppfølgingen skal i første instans ligge hos namsmannen i den respektive Kommunen. Vi ser på det som en sikring av rettigheten til den enkelte at namsmann fatter vedtak om veiledning til NAV.»

Kapittel 10 – Livsopphold og utbetaling til kreditorene

s. 75

Her vil vi kommentere punktene enkeltvis,

Wayback støtter Samarbeidsforum sine innspill:

1. Livsoppholdssatser og barnetillegg er på riktig nivå, og om det bør opprettes en fjerde aldersklasse for barn ("ungdomssats").

SF er bekymret for endringene og kuttene som er gjort både i livsoppholdssatsene og

barnetilleggene og mener at disse er satt for lavt. Vi støtter også at det bør være en høyere sats for ungdom jfr. høringsbrevets punkt 10.3.2. Erfaringsmessig vet vi at det er de eldste barna som lider mest under familiens dårlige økonomi. I tillegg bør barnetrygden og ungdommens egeninntekt holdes utenfor inntekstberegningen.

2. Det bør åpnes for avsetning til sparing av et mindre beløp f.eks. kr. 500 per måned for å møte uforutsette utgifter under gjeldsordningen, og ev. hvordan denne avsetningen skal skje i praksis.

SF er positive til at det åpnes opp for å spare et mindre beløp i måneden Vi ønsker også at forslaget utvides slik at sparingen som kan komme barna til gode, eksempelvis BSU for barn. Vi har ingen spesifikke forslag til hvordan avsetningen kan gjøres, men vi mener forslaget gir større eierskap over egen økonomi og gir mulighet til å bygge opp noe likviditet. I tillegg kan det redusere saker der gjeldsordningen må forhandles som følger av uforutsette utgifter. Vi mener det også er en helsemessige gevinst ved å ha kontroll og makt over egen livssituasjon, og ser på forslaget som positivt for å dempe noe av avmakten som mange opplever i en gjeldssituasjon.

3. Postene helse, strøm, oppvarming og transport bør holdes utenfor standardsatsen og fastsettes individuelt, og om dette bør gjelde både for gjeldsordninger og utleggssaker.

Wayback tilfører: Man må ta hensyn til individuelle boforhold og geografisk tilhørighet

SF støtter forslaget og mener det bør gjelde både for gjeldsordninger og utleggssaker. I tillegg bør tannhelse inkluderes i posten helse.

4. Livsoppholdssatsen for voksne bør inndeles i utgiftskomponenter i henhold til et særskilt utarbeidet budsjett som reguleres årlig sammen med livsoppholdssatsene.

5. Om utgiftsfordelingen mellom ektefeller/samboere ved gjeldsordning og utleggstrekk bør reguleres nærmere.

SF mener utgangspunktet bør være at den part som ikke er involvert skal unngå å straffes unødvendig.

Wayback legger til:

6. Om behandlingen av ekstra utbetalinger i juni og desember fungerer tilfredsstillende eller om dette bør reguleres, og i så fall på hvilken måte.

Ekstra utbetalinger som «skattefri» utbetaling i juni og «halv skatt» i desember bør beholdes av den enkelte. Dette gir mulighet til å hente seg inn og muligens en avsetning til ekstraordinære utgifter. Dette er den muligheten barnefamilier har til organisere en tiltrengt ferie,

NB: 15.4 Departementets forslag –

Departementet ber om høringsinstansenes syn på følgende alternative forslag:

3. Dersom det må antas å gi kreditorene bedre dekning enn en ordinær gjeldsordning, kan en gjeldsordning gå ut på betaling av et engangsbeløp som endelig oppgjør.



Wayback: Dette kan komme godt ut for både kreditor og debitor. Eksempelvis kan forskudd på arv kan være motiverende for å komme ut av en komplisert gjeldsordning. Kreditor får en dividende som man etter en individuell vurdering elles ikke ville fått. Gjeldsofferet har mulighet og motivasjon til inntektsgivende arbeid som i seg selv er samfunnsnyttig og rehabiliterende.

Kapittel 17 - Tilsidesettelse av gjeldsordning

s. 120

Wayback støtter punkt.1 om at reglen om etterperioden tas helt ut av loven. For vår brukergruppe ligger ofte flere års soning bak i tillegg til selve gjeldsordningen.